

УДК 006.3:655.535.5]:001.8

DOI: <https://doi.org/10.32461/2409-9805.2.2020.221161>

Цитування:

Пізнюк Л. В., Сverdlyk З. М. Реферат і анотація: актуалізація й перегляд нормативів і вимог. *Бібліотеконавство. Документознавство. Інформологія*. 2020. № 2. С. 43–51.

Pizniuk L., Sverdlyk Z. (2020). Abstract and summary: updating and revision of regulations and requirements. *Library science. Record Studies. Informology*. 2, 43–51 [in Ukrainian].

Пізнюк Леся Володимирівна,
кандидат філологічних наук, доцент,
керівник відділу по роботі
з галузевими експертними радами
та незалежними установами
оцінювання якості вищої освіти
Національного агентства із забезпечення
якості вищої освіти
lpizniuk@naqa.gov.ua
<https://orcid.org/0000-0002-9275-6408>

Сverdлик Зоряна Михайлівна,
кандидат історичних наук,
доцент кафедри документознавства
та інформаційно-аналітичної діяльності
Київського національного університету
культури і мистецтв
zsverdlyk@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-2104-0920>

РЕФЕРАТ І АНОТАЦІЯ: АКТУАЛІЗАЦІЯ Й ПЕРЕГЛЯД НОРМАТИВІВ І ВИМОГ

Мета дослідження – розглянути на матеріалі державних стандартів і вимог Міністерства освіти і науки України, Вищої атестаційної комісії, як змінилося трактування і використання реферату в науковій комунікації, зосередившись на рефераті, який супроводжує науковий документ (статтю), інакше кажучи пристатейний. **Методологія** дослідження полягає у застосуванні системного підходу до трактування реферату й анотації, зважаючи на хронологію унормування цих понять різними державними стандартами. У статті також реалізовано метод термінологічного аналізу, оскільки саме трактування понять «реферат» і «анотація», їх характеристика лягли в основу дослідження. **Наукова новизна**. У статті обґрунтовано необхідність узгодження вимог чинного українського нормативно-правового поля до оформлення й викладу тексту реферату. Акцентовано увагу на неузгодженості державних стандартів та нормативних документів відповідних державних інституцій щодо структури, змісту й обсягу пристатейних рефератів. **Висновки**. Аналіз державних стандартів, що містять трактування, вимоги до оформлення й обсягу анотації й реферату дає підстави стверджувати, що це – два різні поняття. Наведені у дослідженні приклади трактування реферату й анотації, порівняльний аналіз продемонстрував очевидні відмінності між ними, які, у свою чергу, зовсім не повинні були би призвести до синонімічності чи підміни. Та попри це, у редакційних вимогах фахових журналів до наукових публікацій, вимогах МОН до захисту дисертацій межі між поняттям «реферат» і «анотація» нівелюються, вони стають взаємозамінними. Отже, окреслені у статті проблеми синонімізації реферату й анотації, що існують сьогодні в науковому середовищі України, потребують науково-методичного і нормативного перегляду нормативів і вимог, гармонізації з сучасним міжнародним та європейським досвідом.

Ключові слова: стандарт, ДСТУ, ГОСТ, анотація, реферат, наукова стаття, термін.

Pizniuk Lesia,
Ph.D. in Philology,
Associate Professor,
Specialized Expert Council,
and Independent Higher Education Quality
Assessment Institutions Department,
The National Agency for Higher
Education Quality Assurance (NAQA)

Sverdlyk Zoriana,
Ph.D. in History,
Associate Professor of the Department
of Documentation and Information-
Analytical Activity,
Kyiv National University
of Culture and Arts

ABSTRACT AND SUMMARY: UPDATING AND REVISION OF REGULATIONS AND REQUIREMENTS

*The purpose of the article is to consider on the basis of state standards and requirements of the Ministry of Education and Science of Ukraine, the Higher Attestation Commission, how the interpretation and use of the abstract in scientific communication have changed, focusing on the abstract accompanying the scientific document (article). **The research methodology** is to apply a systematic approach to the interpretation of the abstract and summary, given the chronology of the normalization of these concepts by different state standards. The article also implements the method of terminological analysis, as it is the interpretation of the concepts of “abstract” and “summary”, their characteristics formed the basis of the study. **Scientific novelty.** The article substantiates the need to harmonize the requirements of the current Ukrainian legal framework for the design and presentation of the text of the abstract. Emphasis is placed on the inconsistency of state standards and regulations of relevant state institutions on the structure, content, and scope of articles. **Conclusions.** An analysis of state standards that contain interpretations, requirements for the design and scope of the summary and abstract gives grounds to argue that these are two different concepts. The examples of interpretation of the abstract and summary are given in the research, the comparative analysis of these two concepts showed obvious differences between them, which, in turn, should not lead to their synonymy or substitution. Nevertheless, in the editorial requirements of professional journals for scientific publications, the requirements of the Ministry of Education and Science for the defense of dissertations, the boundaries between the concept of “abstract” and “summary” are leveled, they become interchangeable. Thus, the problems of synonymization of the abstract and summary outlined in the article, which exist today in the scientific environment of Ukraine, require scientific-methodical and normative revision of norms and requirements, harmonization with modern international and European experience.*

Key words: standard, DSTU, GOST, abstract, summary, scientific article, term.

Актуальність теми дослідження. В Україні діє кілька нормативних документів, які регламентують структуру, завдання, змістове наповнення й обсяг вторинних документів, до яких належать реферат й анотація. Перша група стандартів – такі, що унормовують вимоги до використання реферату для наукових публікацій, звітів: ДСТУ 7152:2010 Інформація та документація. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках; оновлений ДСТУ 3008-2015 Звіти у сфері науки і техніки; ДСТУ 4861:2009 Інформація та документація. Видання. Вихідні відомості тощо. До другої групи належать стандарти, де усталено вимоги тільки до анотації: ДСТУ 7342:2013 Інформація та документація. Видавнича анотація, ДСТУ 7157:2010 Інформація та документація. Видання електронні. Основні види та вихідні відомості.

Варто зауважити, що реферат й анотація ще з 1977 р. унормовувалися ГОСТ 7.9–77 Система информационно-библиографической документации. Реферат и анотация. У 1995 р. цей стандарт переглянули, гармонізували з міжнародним [4] (наприклад, окремі положення цього стандарту містять автентичний текст ISO 214–76 Documentation – Abstracts for publications and documentation (Документація – Реферати на видання і документи)) і затвердили як міждержавний стандарт для пострадянських країн, зокрема й України. У 2009 р. наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 15.10.2009 р. № 374 ДСТУ ГОСТ 7.9:2009 (ИСО 214–76) Система стандартів по информации, библиотечному и издательскому делу. Реферат и аннотация. Общие требования затвердили вже як національний.

ДСТУ ГОСТ 7.9:2009 діяв в Україні до 1 січня 2018 р. Відповідно до наказу ДП «УкрНДНЦ» «Про скасування національних стандартів, які розроблені на основі міждержавних стандартів, що розроблені до 1992 року» від 14.12.2015 р. № 182 його було скасовано [13]. Варто наголосити, що це був стандарт із системи інформаційної, бібліотечної та видавничої справи (СІБВС), основи якої заклали 1978 р. У рамках цієї системи були розроблені стандарти, які тривалий час забезпечували координацію/функціонування нор-

мативних і методичних вимог і спільних підходів до пов'язаних між собою науково-технічної інформації, бібліотечної, бібліографічної, архівної діяльності та видавничої справи.

Із відміною ДСТУ ГОСТ 7.9:2009 начебто нічого не змінилося в українській СІБВС: низка національних стандартів досі покликається на нього й використовує як основу для своїх положень, зокрема, трактування реферату: ДСТУ 2395-2000 (ГОСТ 30671-99); (ISO 5963:1985) Інформація та документація. Обстеження документа, встановлення його предмета та відбір термінів індексування. Загальна методика; ДСТУ 2732:2004 Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення понять; ДСТУ 4031:2001 (ISO 5964:1985) Інформація та документація. Багатомовний тезаурус. Методика розроблення; ДСТУ 4032:2001 (ISO 2788:1986) Інформація та документація. Одномовний тезаурус. Методика розроблення; ДСТУ 4331:2004 Правила описування архівних документів; ДСТУ 4419:2005 Інформація і документація. Документи аудіовізуальні. Терміни та визначення понять; ДСТУ 5034:2008 Інформація і документація. Науково-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять; ДСТУ 7093:2009 Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Скорочення слів і словосполук, поданих іноземними європейськими мовами; ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання; ДСТУ ГОСТ 7.51:2003 Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Картки для каталогів та картотек. Каталогізація у виданні. Склад, структура даних та видавниче оформлення; ДСТУ ГОСТ 7.59:2003 (ИСО 5963-85) Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Індекссування документів. Загальні вимоги систематизації та предметизації; ДСТУ ISO 3901:2005 Інформація і документація. Міжнародний стандартний код запису (ISRC); ДСТУ ГОСТ 7.85:2003 (ИСО 10444-94) Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Міжнародний стандартний номер технічного звіту). Як бачимо, значна кількість чинних стандар-

тів пов'язана з предметом нашої розвідки. До речі, в одному з коментарів аналітичного дослідження Європейського інформаційно-дослідницького центру «Як в Україні створити сучасну систему підготовки докторів філософії (Ph.D.)?» сказано, що попри те, що стандарт базовий для багатьох засадничих наукових документів про нього «майже ніхто не знає» [9, 44].

Після реорганізації 2010 р. Вищої атестаційної комісії України функції з формування й реалізації державної політики у сфері науки, зокрема дотримання єдності вимог до наукових публікацій, досліджень тощо, перейшли до компетенції Міністерства освіти і науки України, відтоді почастишали випадки підміни суті і функцій реферату іншим типом вторинного документа – анотацією, бачимо це у низці вимог до оформлення наукових текстів [11; 12].

Загалом за останні десять років у науковій діяльності поняття і суть реферату змінилися, набули неоднозначності порівняно з 1970–80-ми роками, а відтак спричинили низку комунікативних непорозумінь та некоректне використання. Цю плутанину можна було би пояснити тим, що реферат загалом виконує чимало функцій і завдань, які схожі з функціями, завданнями анотації, однак не можна випускати з поля зору призначення і відмінність цих двох документів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання створення, гармонізації, функціонування національних стандартів (неузгодженості, міжгалузеві протиріччя, дефініції, порушення норм української мови тощо) розглядали такі українські науковці: Л. Босак, М. Гінзбург, В. Моргунюк, Л. Пшенична, Л. Симоненко, С. Харченко, М. Хойнацький та ін. Зокрема питання видавничих стандартів вивчав М. Гінзбург [2; 3]. Науковці Л. Пшенична [14], В. Марголюк [8], М. Хойнацький [16] зосереджують увагу на термінології, лінгвістичних аспектах тощо. Досліджували серію стандартів «Інформація та документація» С. Харченко і С. Литвинська [15].

Не потрапляли останніми десятиліттями у фокус уваги українських науковців реферат й анотація, позаяк їхнє значення і функціональність були визначені аксіоматично як вторинних документів і хрестоматійно прописані

у значній кількості навчальних посібників з інформаційно-аналітичної діяльності.

Мета статті – розглянути на матеріалі державних стандартів і вимог Міністерства освіти і науки (МОН) України, Вищої атестаційної комісії (ВАК) як змінилося трактування і використання реферату в науковій комунікації, зосередившись на рефераті, який супроводжує науковий документ (статтю), інакше кажучи пристатейний.

Виклад основного матеріалу. Реферат – це «короткий точний виклад змісту документа, включно з основними фактичними відомостями і висновками без інтерпретацій чи критичних зауважень автора» [4, 4]. Текст реферату має насамперед передати нову, важливу і корисну інформацію, а не просто стисло відображати змістове наповнення документа загалом. За ДСТУ ГОСТ 7.9:2009 (ІСО 214–76), реферат – елемент бібліографічного запису і вихідних даних первинного документа (наприклад, публікації) [7, 3]. Однак якщо з поняттям реферату виникає проблема (термінологічне трактування, вимоги до оформлення, наповнення і структура, обсяг), то з анотацією, яка також унормовувалася цим стандартом, натомість ні. Поняття і функції анотації наразі регламентує кілька національних стандартів (ДСТУ 7342:2013 Інформація та документація. Видавнича анотація; ДСТУ 7152:2010 Інформація та документація. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках).

Традиції використання наукового реферату, який супроводжує документ чи оприлюднюється окремо від нього, збережено лише узагальнено: деякі його функції частково вичерпано чи знівельовано. Очевидно, що бібліографічна функція реферату дещо занепала, адже до українських реферативних баз звертається щораз менше науковців, до того ж суто реферативні журнали виходять друком чи оприлюднюються онлайн значно пізніше повних періодичних наукових видань. Поза цим суть основної інформаційної функції реферату так само, як і сигнальної, соціальної, пошукової, досі актуальна. Реферат, який супроводжує статтю, інший науковий документ чи публікується окремо, передусім виконує інформаційну функцію і цікавить нас саме в цьому аспекті.

Із зміною вимог до наукових публікацій спочатку ВАК України (постанова Президії Вищої атестаційної комісії України від 15.01.2003 р. № 7-05/1 «Про підвищення вимог до фахових видань, внесених до переліків ВАК України»), спільних з НАН України і МОН (наказ МОН, НАНУ, ВАК від 30.09.2004 р. № 768/431/547 «Про затвердження Положення про електронні наукові фахові видання»), Департаменту атестації кадрів МОН України (наказ МОНМС від 17.10.2012 р. № 1111 «Про затвердження Порядку формування Переліку наукових фахових видань України») поступово змінилося розуміння кола функцій реферату, який супроводжує науковий документ, а відтак змінилися вимоги до його обсягів, структури та змістового наповнення.

Завдання пристатейного реферату почали плутати з анотацією, наприклад, «...кожна публікація... супроводжується анотацією... обсягом не менш як 1800 знаків, включаючи ключові слова» [12]. Тут за суттю треба було би вжити поняття реферат, на це вказують зазначений обсяг і наявність ключових слів. Однак згідно з Порядком формування Переліку фахових видань України [11; 12], а перед тим вимог до наукових публікацій ВАК, побутує вимога про супровід статті «анотацією». Для ясності: анотація, відповідно до ДСТУ ГОСТ 7.9:2009, – це коротка характеристика документа з позицій призначення, змісту, виду, форми та інших особливостей видання, обсягом до 500 знаків [7, 3]. Як бачимо, у нормативних документах, які мали випрозорити для науковців вимоги, натомість виникає термінологічна плутанина. Звідси постає неясність вимог і завдань: що готує автор-науковець для статті – анотацію чи реферат?

Українська видавнича практика наукової літератури засвідчує, що наукові статті таки супроводжуються рефератами або резюме (проте у нормативних документах МОН називають їх чомусь анотаціями), натомість анотації, як і належить, розміщуються як елемент бібліографічного опису в книжкових виданнях у належному місці (це регламентовано ДСТУ 7342:2013 Інформація та документація. Видавнича анотація). Тут варто уточнити, що, згідно з ДСТУ 7152:2010 Інформація та документація. Видання. Оформлення публікацій у

журналах і збірниках, є також анотації. Їх подають на публікації у періодичних чи продовжуваних наукових, виробничо-практичних виданнях, збірниках [6]. Як бачимо, досвід/практика і реальність вимог нормативних документів, які мали би бути точними, пішли урозріз і поглиблюють проблему.

Треба додати і про ДСТУ 3008:2015, де також регламентовано питання реферату і сформульовано вимоги до нього. Відповідно до стандарту, реферат не може перевищувати 500 слів, це орієнтовно 4000 знаків, і має уміщуватися на сторінці формату А4 [5, 10]. Очевидно, ДСТУ 3008:2015 уже морально застарів і не корелює з іншими стандартами (наприклад, ДСТУ ГОСТ 7.1:2006, ДСТУ 8302:2015) і теперішніми нормативними документами МОН України (наприклад, Вимогами до тексту дисертацій, затвердженими МОН України 2017 р. [10], де обсяг, знову ж таки, «анотації» має становити 0,2–0,3 авторського аркуша, а це від 8000 до 12000 знаків), спричинив плутанину в обсягах і вимогах до тексту реферату.

Також не можна залишати поза увагою поняття «розширений» реферат, яке сформулювалося в освітянських та наукових колах і побутує у навчальній літературі [1, 106]. Частково це поняття закріпилося і через вимогу МОН України про супровід статті «анотацією» не менше 1800 знаків (див. пункт 6.4 Порядку формування... [12]). Однак, повертаючись до вихідного, базового міждержавного, стандарту, зауважимо, що ГОСТ 7.9-9.5 (ІСО 214–76) не містить вказівки саме про такий обсяг, натомість лише зазначає, що «рекомендований середній обсяг» реферату становить 850 знаків і не регламентований для суспільних наук [4].

Таким чином, постає питання про перегляд вимог до «пристатейного» реферату, зокрема і кількості знаків. Вписання самого жанру українського наукового реферату у світовий контекст розвитку науки актуальне, адже існує потреба в такому короткому інформативному тексті, який супроводжує наукову публікацію, досить актуальна з огляду наукової активності української спільноти та посилення намагань МОН ввести українську науку в міжнародний простір, посилити введення українських видань у бібліографічні, реферативні бази, нарешті, створити

свою базу даних й уможливити українську наукометрію. Так, більшість наукових періодичних видань у редакційних політиках наразі використовують світовий досвід і вимагають супровід статті рефератом / резюме (abstract) за структурним принципом IMRaD (Introduction, Methods, Results, and Discussion, або: вступ (окреслення проблеми); методи, завдяки яким було проведено дослідження; результати дослідження, тобто як вони були досягнуті; дискусія – висновки і перспективи подальших досліджень), обсяг такого реферату зазвичай 200–250 слів [17, 11].

Також можливі й інші моделі реферату, наприклад, *Use RA MeRCi*, де основними точками реферування стають: актуальність досліджуваної проблеми / головне питання; мета дослідження; методи; найважливіші результати дослідження; висновки / рекомендації. Чи її скорочена версія *RA+MeRCi*: *Purpose* (предмет, тема, цілі дослідження), *Methodology* (методи, методологія проведення дослідження) *Finding* (результат роботи), *Practical value* (застосування результатів, цінність), *Results* (висновки) [18].

Вочевидь, з огляду на світову практику потрібно оновити / актуалізувати у науковому обігові наповнення і функції реферату й анотації, щоб у середовищі науковців, молодих вчених, аспірантів і студентів було нарешті досягнуто мовної і нормативної конвенції щодо суті й використання цих двох вторинних документів.

Загальновідомо, що реферат і анотація, виконуючи сигнальну функцію, завдяки компресії першоджерел, мають низку спіль-

них ознак. Насамперед обидва документи повторюють інформацію першоджерела у стислій формі, часто супроводжують першоджерело, але можуть бути опубліковані окремо. Прикладами самостійних реферативних видань, головна змістова складова яких – реферат, є: «Реферативный журнал» Всеросійського інституту науково-технічної інформації Російської академії наук (ВІНІТІ РАН), який публікується з 1952 р.; українські реферативні журнали «Джерело», «Агропромисловий комплекс України», «Держава та право», «Історія. Історичні науки», «Економіка. Економічні науки», «Політика. Політичні науки» та ін.

Класифікують реферати й анотації за різними ознаками. Однак якщо класифікацій рефератів є чимала кількість, то анотації зазвичай поділяють на два види: описові та реферативні. Описові анотації не розкривають змісту документу, а лише інформують про головне у документі, їх розміщують на звороті титульної сторінки книжки (або в так званій каталожці на сторінці з випусковими / вихідними даними). Реферативна анотація зазвичай коротко переказує узагальнений зміст першоджерела, її завдання заінтригувати, зацікавити читача, тому часто її розміщують на суперобкладинці. Згаданий ДСТУ ГОСТ 7.9:2009 (ІСО 214–76) у пункті 6.4. вказує, що анотації на науково-технічні документи потрібно оформлювати відповідно до пп. 5.2.4–5.2.10, тобто вимогами до реферату [7].

Між анотацією і рефератом є суттєві відмінності (див. таблицю).

Таблиця

Відмінності реферату й анотації

Анотація	Реферат
повідомляє, про що йдеться в тексті, означає (називає) основні питання, розглянуті в документі, але не розкриває їх	викладає коротко суть і зміст основних питань, розкриває нове і важливе, що було досягнуто в дослідженні
допомагає читачеві зорієнтуватися, чи варто звертатися до першоджерела, але не замінює за змістом (наповненням) вихідний документ	замінює першоджерело, повідомляючи його зміст, методи, аргументи, виклад основного матеріалу, висновки
зазвичай має привернути увагу та узагальнено відображає зміст	містить фактографічну інформацію та розкриває точно й повно зміст першоджерела
містить інформацію про цільове призначення (визначає читацьку аудиторію) документа	містить ключові слова (основні поняття) документа
укладають мовою тексту публікації (за ДСТУ 7152:2010)	укладають іншою мовою, відмінною від мови публікації (див. ДСТУ 7152:2010)
ніколи не публікується окремо як самостійний документ; супроводжує будь-яку публікацію (що у періодичних виданнях, що у книжкових); у науковій публікації розміщують перед основним текстом після назви (якщо супроводжує книжкове видання, може міститися на суперобкладинці видання, але зазвичай вказана у визначеному за ДСТУ місці)	може публікуватися окремо від основного матеріалу; належить до метаданих публікації; супроводжує наукову статтю, опис винаходу іншого наукового документа тощо; розміщують після відомостей про дату надходження авторського оригіналу (див. ДСТУ 7152:2010)
може містити критичні зауваження, оцінки рецензентів чи експертів, цитування різних суджень тощо	ніколи не містить додаткової інтерпретації чи пояснень, критичних оцінок, суджень тощо
обсяг за ГОСТ 7.9:2009: до 500 знаків	обсяг ДСТУ 3008:2015 до сторінки формату А4 (це орієнтовно 2000 знаків з пробілами)

Висновки. Як бачимо, ці відмінності зовсім не повинні були би призвести до синонімічності чи підміни понять анотація і реферат, а відтак і до практик заміни реферату, що супроводжує наукову публікацію, анотацією, як радить МОН України у «Порядку формування Переліку фахових видань України» і як почали втілювати ці вимоги

редакції багатьох наукових фахових видань. Окреслені у статті проблеми синонімізації реферату й анотації, що існують сьогодні в науковому середовищі України, потребують науково-методичного і нормативного перегляду нормативів і вимог, гармонізації з сучасним міжнародним та європейським досвідом.

Список використаних джерел

1. Варенко В. М., Горбунова О. В. Референтна справа : навч. посіб. Київ : Вид-во «Центр учбової літератури», 2016. 196 с.
2. Гінзбург М. Типові синтаксичні конструкції європейських стандартів та перекладання їх на українську мову. Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». 2018. № 890. С. 3–14.
3. Гінзбург М. Щодо синтаксичних помилок у нормативних документах: практичні висновки з рекомендацій мовознавців. Стандартизація. Сертифікація. Якість. 2009. № 2. С. 22–30.
4. ГОСТ 7.9-95 (ИСО 214–76) СИБИД. Реферат и аннотация. Общие требования. Дата введения 1997-07-01. Москва : ИПК Издательство стандартов, 2001. 9 с.
5. ДСТУ 3008:2015 Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання. Чинний від 2010-10-01. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 31 с.
6. ДСТУ 7152:2010 Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. Чинний від 2010-10-01. Київ : Держспоживстандарт, 2010. 18 с.
7. ДСТУ ГОСТ 7.9:2009 (ИСО 214–76) СИБИД. Реферат и аннотация. Общие требования. Чинний від 2009-12-01. Київ : Держспоживстандарт, 2009. 8 с.
8. Марголюк В. Зауваження щодо опрацювання державних стандартів з науково-технічної термінології / АН України, Ін-т проблем міцності. Київ, 1993. 32 с.
9. Ніколаєв Є. Як створити в Україні сучасну систему підготовки докторів філософії (Ph.D.) / Європейський інформаційно-дослідницький центр. Київ, 2016. 48 с.
10. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>. (дата звернення: вересень 2020).
11. Про затвердження Порядку формування Переліку наукових фахових видань України : наказ Міністерства освіти і науки України від 17.10.2012 р. № 1111. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1850-12#Text>. (дата звернення: вересень 2020).
12. Про затвердження Порядку формування Переліку наукових фахових видань України : наказ Міністерства освіти і науки України від 15.01.2018 р. № 1111. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0148-18#Text>. (дата звернення: вересень 2020).
13. Про скасування національних стандартів, які розроблені на основі міждержавних стандартів, що розроблені до 1992 року : наказ ДП «УкрНДНЦ» від 14.12.2015 р. № 182 URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FN016584.html. (дата звернення: вересень 2020).
14. Пшенична Л., Шевченко В., Шишкіна Н. Термінологічна робота: науковий текст як джерело нових знань. Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». 2008. № 620. С. 6–13.
15. Харченко С. В., Литвинська С. В. Проблемні аспекти функціонування національних стандартів серії «Інформація та документація». Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2013. № 1. С. 8–16.
16. Хойнацький М. Стандартизація в Україні та напрямки вдосконалення розроблення державних стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Вісн. Кн. палати. 1996. № 1/2. С. 17–19.
17. Cargill M., O'Connor P. Writing Scientific Research Articlecles: Strategy and Steps. New Jersey: Willey Blackwell, 2009. 173 p.
18. Weissberg R., Buker S. Writing Up Research: Experimental Research Report Writing for Students of English. New Jersey: Prentice Hall, 1990. 207 p.

References

1. Varenko, V. M. & Horbunova O. V. (2016). Reference case. Kyiv : Vyd-vo «Tsentr uchbovoi literatury», 196 p. [in Ukrainian].
2. Hinzburh, M. (2018). Typical syntactic constructions of European standards and their translation into Ukrainian. *Visnyk Nats. un-tu «Lvivska politekhnika». Seriiia «Problemy ukrainskoi terminolohii»,* 890, 3–14 [in Ukrainian].
3. Hinzburh, M. (2009). Regarding syntactic errors in normative documents: practical conclusions from the recommendations of linguists. *Standartyzatsiia. Sertyfikatsiia. Yakist, 2,* 22–30 [in Ukrainian].
4. SILP. Abstract and annotation. General requirements (2001). HOST 7.9-95 (ISO 214–76) from 1d January 1997. Moscow : YPK Yzdatelstvo standartov, 9 p. [in Russian].
5. Information and documentation. Reports in the field of science and technology. Structure and design rules (2016). DSTU 3008:2015 from 1d October 2010. Kyiv: DP «UkrNDNTs, 31 p. [in Ukrainian].
6. Edition. Registration of publications in journals and collections (2010). DSTU 7152:2010 from 1d October 2010. Kyiv : Derzhspozhyvstandart, 18 p. [in Ukrainian].
7. SILP. Abstract and annotation. General requirements (2009). DSTU HOST 7.9:2009 (ISO 214–76) from 1d December 2009. Kyiv : Derzhspozhyvstandart, 8 p. [in Russian].
8. Marholiuk, V. (1993). Remarks on the development of state standards in scientific and technical terminology. Kyiv, 32 p. [in Ukrainian].
9. Nikolaiev, Ye. (2016). How to create a modern system of training doctors of philosophy in Ukraine (Ph.D.). Kyiv, 48 p. [in Ukrainian].
10. Regarding the statement of Requirements to registration of the dissertation : order of the Ministry of Education and Science of Ukraine on January 12, 2017, No. 40. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text> [in Ukrainian].
11. Regarding the statement of the Order of formation of the List of scientific professional editions of Ukraine : order of the Ministry of Education and Science of Ukraine on October 17, 2012, No. 1111. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1850-12#Text> [in Ukrainian].
12. Regarding the statement of the Order of formation of the List of scientific professional editions of Ukraine : order of the Ministry of Education and Science of Ukraine on January 15, 2018, No. 1111. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0148-18#Text> [in Ukrainian].
13. Regarding the abolition of national standards developed on the basis of interstate standards developed before 1992 : order of the SE «UkrNDNC» on December 14, 2015, No. 182 Retrieved from: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FN016584.html [in Ukrainian].
14. Pshenychna, L., Shevchenko, V. & Shyshkina, N. (2008). Terminology work: scientific text as a source of new knowledge. *Visnyk Nats. un-tu «Lvivska politekhnika». Seriiia «Problemy ukrainskoi terminolohii»,* 620, 6–13 [in Ukrainian].
15. Kharchenko, S. V. & Lytvynska, S. V. (2013). The problematic aspects of the national standards functioning of the series «Information and Documentation». *Library Science. Record Studies. Informology, 1,* 8–16 [in Ukrainian].
16. Khoynatskyi, M. (1996). Standardization in Ukraine and directions for improving the development of state standards for information, library and publishing. *Visn. Kn. Palaty, 1/2,* 17–19 [in Ukrainian].
17. Cargill M. & O'Connor P. (2009). *Writing Scientific Research Articlecles: Strategy and Steps.* New Jersey: Willey Blackwell, 173 p. [in England].
18. Weissberg R. & Buker S. (1990). *Writing Up Research: Experimental Research Report Writing for Students of English.* New Jersey: Prentice Hall, 207 p. [in England].

*Стаття надійшла до редакції 26.03.2020
Отримано після доопрацювання 19.05.2020
Прийнято до друку 23.05.2020*